

Sygn. akt IV CZ 7/12

POSTANOWIENIE

Dnia 6 czerwca 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Mirosława Wysocka (przewodniczący)

SSN Antoni Górski

SSN Kazimierz Zawada (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku B. M. i W. M.
przy uczestnictwie G. M. i in. , o dział spadku i zniesienie współwłasności,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 6 czerwca 2012 r.,
zażalenia uczestnika postępowania Z. M.
na postanowienie Sądu Okręgowego w R.
z dnia 17 października 2011 r.,

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 19 października 2010 r. dokonał działu spadku po M. M. i D. M. W apelacji uczestnik postępowania Z. M., zaskarżając to postanowienie częściowo i określając wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 98 857 zł, wniósł o przyznanie mu również nieruchomości o powierzchni 1,12 ha oznaczonej jako działka nr 50, z zasądzeniem na rzecz uczestników B. M., G. M. i W. M. spłaty zgodnie z wyceną tej nieruchomości dokonaną przez biegłego i przy uwzględnieniu prawidłowej wysokości pożytków, jakie uzyskał z nieruchomości spadkowych w czasie, kiedy z nich korzystał, oraz poczynionych przez niego nakładów.

Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone orzeczenie postanowieniem z dnia 21 czerwca 2011 r. i przyznał uczestnikowi Z. M. nieruchomość oznaczoną jako działka nr 50 oraz zasądził od niego na rzecz uczestników B. M., G. M. i W. M. po 32 952,70 zł.

W skardze kasacyjnej Z. M., określając wartości przedmiotu zaskarżenia na 98 857 zł, zarzucił naruszenie oznaczonych przepisów przez błędne ich zastosowanie przy zasądzeniu od niego wymienionych wyżej kwot oraz niedopuszczenie zgłoszonego w apelacji dowodu z opinii biegłego rolnika co do wysokości możliwych do uzyskania pożytków z nieruchomości spadkowych będących w jego posiadaniu.

Postanowieniem z dnia 17 października 2011 r. Sąd Okręgowy odrzucił skargę kasacyjną Z. M., wyjaśniając, że wskazana w niej wartość zaskarżenia jest niższa od kwoty stu pięćdziesięciu tysięcy złotych, warunkującej dopuszczalność skargi kasacyjnej w sprawach o zniesienie współwłasności i dział spadku (art. 519¹ § 4 k.p.c.).

W zażaleniu uczestnik zakwestionował zasadność odrzucenia skargi kasacyjnej, podnosząc że rzeczywista wartość zaskarżenia nią wynosi aż 178 000 zł, tj. odpowiada błędnie, jego zdaniem, ustalonej równowartość pożytków, które miał uzyskać.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W tzw. sprawach działowych obowiązek podania we wniosku o wszczęcie postępowania wartości przedmiotu sprawy (art. 511 w związku z art. 187 § 1 pkt 1

i art. 19 § 2 k.p.c.), a w apelacji - wartości przedmiotu zaskarżenia (art. 368 § 2 w związku z art. 19 § 2 i art. 13 § 2 k.p.c.), został zmodyfikowany przez art. 684, art. 567 § 3 i art. 619 § 1 k.p.c. Zgodnie z tymi przepisami, ustalenie wartości dzielonego majątku należy do sądu. Sąd *meriti* powinien więc zawsze tę wartość ustalić, działając z urzędu. Nigdy nie jest wiążące dla niego w tym względzie stanowisko współwłaścicieli (współuprawnionych).

Podobnie przedstawia się określenie wartości przedmiotu zaskarżenia kasacyjnego. Uczestnik postępowania o podział majątku wspólnego wnosząc skargę kasacyjną powinien wskazać w niej, zgodnie z art. 398⁴ § 3 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c., wartość przedmiotu zaskarżenia. Wskazana wartość przedmiotu zaskarżenia nie jest jednak wiążąca dla sądu drugiej instancji, ani dla Sądu Najwyższego. Mogą one poddać ją weryfikacji na podstawie akt sprawy z pominięciem zasad określonych w art. 25 i 26 k.p.c. (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2001 r., IV CZ 20/01, LEX nr 550948., z dnia 21 listopada 2001 r., I CZ 152/01, LEX nr 54322, i z dnia 6 listopada 2002 r., III CZ 98/02, OSNC 2004, nr 1, poz. 11). Praktyczne znaczenie możliwości tej weryfikacji ujawnia się w szczególności w przypadkach oczywiście nieprawidłowego wskazania wartości przedmiotu zaskarżenia w zamiarze zapewnienia sobie dostępu do postępowania kasacyjnego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2006 r., IV CR 34/06, LEX nr 200867, i z dnia 15 grudnia 2006 r., III CZ 88/06, LEX nr 610089).

Podana przez uczestnika w skardze kasacyjnej wartość zaskarżenia nie była więc wiążąca dla Sądu Okręgowego. Co do tego żalący się ma rację. Nie ma jednak już racji, gdy twierdzi, że rzeczywista wartość zaskarżenia wniesioną przez niego skargą jest wyższa od podanej w skardze i osiąga pułap określony w art. 519¹ § 4 pkt 4 k.p.c.

W tzw. sprawach działowych wartością przedmiotu zaskarżenia jest wartość konkretnego interesu, np. rzeczy lub praw, których objęcie lub nieobjęcie podziałem skarżący kwestionuje (por. powoływane już postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2002 r., III CZ 98/02). Z reguły wartość ta nie przekracza – nawet gdy orzeczenie zakwestionowano w całości – wartości udziału skarżącego

uczestnika. Tylko wyjątkowo jest inaczej, na przykład wtedy, gdy uczestnik podważa zasadę podziału (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2002 r., II CZ 25/02, LEX nr 54494, z dnia 21 stycznia 2003 r., III CZ 153/02, OSNC 2004, nr 4, poz. 60, i z dnia 15 grudnia 2006 r., III CZ 88/06).

W apelacji wartość przedmiotu zaskarżenia ze strony Z. M. odpowiadała sumie dopłaty w kwocie 5 945,50 zł, zasądzonej od niego przez Sąd Rejonowy na rzecz uczestników B. M., G. M. i W. M., oraz wartości, w kwocie 92 911,50 zł, nieruchomości nieprzyznanej mu przez Sąd Rejonowy, oznaczonej jako działka nr 50. Suma ta wynosiła 98 857 zł ($5\,945,50 + 92\,911,5 = 98\,857$), czyli tyle ile podano w apelacji. Natomiast po przyznaniu przez Sąd Okręgowy Z. M. nieruchomości oznaczonej jako działka nr 50 wartość interesu Z. M. w zaskarżeniu skargą kasacyjną jest równa sumie kwestionowanych przez niego dopłat, zasądzonych od niego na rzecz uczestników B. M., G. M. i W. M., która po zaokrągleniu wynosi 98 858 zł ($3 \times 32\,952,70 = 98\,858,10$) i niemal pokrywa się z kwotą podaną w skardze kasacyjnej. Jest to więc wartość, która nie osiąga przewidzianego w art. 519¹ § 4 pkt 4 k.p.c. progu, warunkującego dopuszczalność skargi kasacyjnej w sprawach o zniesienie współwłasności i dział spadku.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. postanowił jak w sentencji.